1.1. ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ ЗАСТОСУВАННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ЗНАНЬ

ВИКОРИСТАННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ЗНАНЬ НА ДОСУДОВОМУ РОЗСЛІДУВАННІ: НАВЧ. ПОСІБНИК[1]

Пиріг І. В., Бідняк Г. С.

Реферат. Навчальний посібник, авторами якого є І. В. Пиріг і Г. С. Бідняк (Дніпро : Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, 2019, 140 с.), рекомендований Науково-методичною радою ДДУВС, висвітлює використання спеціальних знань на досудовому розслідуванні як складник курсу криміналістики. Рецензентами виступили Е. Б. Сімакова-Єфремян, К. О. Чаплинський і В. М. Коротаєв. У першому розділі автори простежують історичні передумови інституту спеціальних знань від давніх і середньовічних пам'яток (зокрема Каролiни) до кримінально-процесуальних кодексів XIX–XX ст., згадують порушене А. І. Вінбергом 1949 р. питання про окрему процесуальну фігуру спеціаліста та зміни 1971 р., що дозволили залучати спеціаліста до слідчих і судових дій. Спеціальні знання Пиріг і Бідняк визначають як сукупність теоретичних знань, практичних умінь і навичок у галузі науки, техніки, мистецтва чи ремесла, набутих професійною підготовкою або досвідом; юридичні знання до них не належать. Розмежовано процесуальні форми (участь спеціаліста, судова експертиза) і непроцесуальні (відомчі перевірки, дослідження об'єктів на місці події, консультаційна й технічна допомога, використання обізнаних осіб в оперативно-розшукових заходах). Процесуальний статус спеціаліста й експерта розкрито за ст. 71 і 69 КПК України, систему суб'єктів судово-експертної діяльності за ст. 7 Закону України «Про судову експертизу». Другий розділ присвячено залученню спеціалістів до огляду місця події, обшуку, допиту, слідчого експерименту та отримання зразків; докладно описано взаємодію слідчого і спеціаліста під час огляду за Інструкцією, затвердженою наказом МВС від 03.11.2015 № 1339, і види допомоги спеціаліста: криміналістичну, методичну, технічну, консультативну. Третій розділ охоплює поняття й класифікацію експертиз, організацію їх проведення, предмет, об'єкти та завдання окремих видів експертиз і оцінку висновку експерта. Нормативну основу становлять КПК України (зокрема ст. 237–245), Закон «Про судову експертизу» та Інструкція про призначення та проведення судових експертиз (наказ Мін'юсту від 08.01.1998 № 53/5). Видання містить контрольні питання, теми рефератів і додатки та адресоване курсантам, студентам і викладачам юридичних закладів освіти, працівникам Національної поліції, прокуратури, СБУ та адвокатам.

Ключові слова: спеціальні знання, досудове розслідування, спеціаліст, експерт, судова експертиза, огляд місця події, слідчі (розшукові) дії, висновок експерта, Кримінальний процесуальний кодекс України, криміналістика.

Use of Special Knowledge in Pre-Trial Investigation: A Textbook

Pyrih I. V., Bidniak H. S.

Abstract. Effective pre-trial investigation depends on how investigators involve people with special knowledge, yet the procedural and tactical rules for doing so are scattered across legislation and departmental instructions. Pyrih I. V. and Bidniak H. S. (Dnipro: Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs, 2019; 140 pp.) bring these rules together in a textbook for the criminalistics course.

The first chapter traces the historical background of the institution of special knowledge, defines special knowledge as theoretical knowledge and practical skills in science, technology, art or craft acquired through training or experience (legal knowledge excluded), and distinguishes procedural forms of its use, namely the participation of a specialist and forensic examination, from non-procedural ones such as departmental checks, preliminary examination of objects at the scene, consultative and technical assistance. The status of the specialist and the expert is analysed under Articles 71 and 69 of the Criminal Procedure Code of Ukraine, and the system of forensic institutions under Article 7 of the Law of Ukraine On Forensic Examination. The second chapter covers the involvement of specialists in crime scene examination, searches, interrogation, investigative experiments and the taking of samples, with detailed guidance on cooperation between investigator and specialist under the 2015 Instruction of the Ministry of Internal Affairs. The third chapter deals with the classification and organisation of forensic examinations, the subject matter, objects and tasks of particular types of examination, and the evaluation of an expert opinion. Review questions, essay topics and appendices make the book suitable for law students, police officers, prosecutors and defence lawyers.

Keywords: special knowledge, pre-trial investigation, specialist, forensic expert, forensic examination, crime scene examination, investigative actions, expert opinion, Criminal Procedure Code of Ukraine, criminalistics.

Першоджерело: *Пиріг І. В., Бідняк Г. С. Використання спеціальних знань на досудовому розслідуванні : навч. посіб. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2019. 140 с. (копія:).*[2][3] *Реферат оприлюднено в журналі 04.06.2021.*

References

1. Pyrih I. V., Bidniak H. S. Vykorystannia spetsialnykh znan na dosudovomu rozsliduvanni: navch. posibnyk [Use of Special Knowledge in Pre-Trial Investigation: A Textbook] : referat. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi. 2022. Vol. 7, No. 5 (41). URL: https://expertize-journal.org.ua/inshi-vidi-spetsialnikh-znan/5110-pirig-i-v-bidnyak-g-s-p-33-vikoristannya-spetsialnikh-znan-na-dosudovomu-rozsliduvanni-navch-posibnik (onovlena versiia vid 04.11.2026). [in Ukrainian].

2. Pyrih I. V., Bidniak H. S. Vykorystannia spetsialnykh znan na dosudovomu rozsliduvanni [Use of Special Knowledge in Pre-Trial Investigation] : navch. posib. Dnipro : Dniprop. derzh. un-t vnutr. sprav, 2019. 140 s. (kopiia:). URL: https://er.dduvs.edu.ua/handle/123456789/3719 (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].

3. Pyrih I. V., Bidniak H. S. Vykorystannia spetsialnykh znan na dosudovomu rozsliduvanni [Use of Special Knowledge in Pre-Trial Investigation] : navch. posib. Dnipro : Dniprop. derzh. un-t vnutr. sprav, 2019. 140 s. (kopiia:). URL: https://expertize-journal.org.ua/images/dzherela/pyrih-bidniak-vykorystannia-spetsialnykh-znan-2019.pdf (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].